

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
23 Octombře st. v.
4 Novembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utcza nr. 395.

Nr. 43.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

L'a tale grații . . .

L'a tale grații, desmerdări,
La radiosul teu suris,
L'a tale mii de sărutări
Un singur vers voios n'am scris.

De ceriu așa am fost ursit,
Ce m'a 'ncântat să respăltesc
Cu patimi care n'au sfârșit,
Cu versuri ce me 'nebunesc.

A ta zimbire . . .

A ta zimbire,-a ta zimbire
Plecând spre mine cu iubire,
M'ai invățat ce-i fericire.

A ta zimbire,-a ta zimbire
Me umple ați de ingrozire,
Vestind a vieții-mi nimicire.

1881.

M. Pompiliu.

Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Urmare.)

STEFAN: Deci de seră, dv. sfetnicii cei mai de frunte, ve veți stringe la Joldea și veți face o cerere cătră regele și senatul Poloniei să ne dea pe Petrea său să-l izgonească de acolo. Așa luă și eu parte, dar alte treburi me opresc. Voesc a mărită pe soru-mea Rosandra și fiind că am găsit un ginere vrednic de dânsa, voesc a pune la cale. Voiți a cunoșce pe ginere? Este ănsuș spătarul Joldea.

TOȚI: Să dea Dumnezeu fericire Măriei Tale!

STEFAN: Voi avé a me înțelege de seră cu mămă-mea și cu soru-mea. Prezența lui Joldea nu e necesară, i voi slugi eu de vichil. Pe când eu voi lucra pentru fericirea lui, va lucra și el pentru binele meu.

TRIFAN: Vom lucra cu toții.

STEFAN: Cum se află oștirea, hatmane?

TRIFAN: Bine, Măria Ta; sănătoasă și . . . vitează.

STEFAN: Me bucur. Așa să fie . . . Ian spune-mi, logofete, ăditele ăcestea cum ț-a mers cu creștinarea necredincioșilor?

MIRON: Nu tocmai spornic; dar tot decă nu curge, pică; am mai adus la pocăință pe unul doi.

STEFAN: Tu te lasă de nevoe, prin făgădueli seu silă, botéză-i mereu! Mi se pare, că lucrul merge mai bine, de când curățirăm pe acel armean nesupus.

MIRON: Așa este. Frica i mână mai lesne cătră sinul lui Dumnezeu. Alaltă eri am trimis la Pré Sfinția Sa mitropolitul ca să boteze pe un armean și doi evrei, eri pe un turc și ați pe un popistaș.

STEFAN: Cu voe fără de voe?

MIRON: Și așa și așa.

STEFAN: Frate-meu Iliăș s'a turcit și ca să nu me cređă lumea cu apucături rele, eu voi să fac din potrivă. Decă așa avé putere, așa aduce totă lumea la legea ortodoxă. Nu sub cuvântul, că e cea mai bună, dar sub cuvântul că este a mea.

TRIFAN: O! s'avem putere, am merge să botezăm chiar pe sultanul și pe marele muftiu.

STEFAN: Neavând, facem ce putem. Botezăm pe cei care ne stă mână. Prin urmare trebile țerii merg bine; mai imi rămâne ceva de regulat cu visterul și cu marele vornic . . . Postelnic Moțoc, pricepi ce sarcină ți-am dat . . . Logofete și spătare, urmați-me! (*Stefan, Joldea și Miron es.*)

SCENA VII.

TRIFAN, MOȚOC.

TRIFAN: Adică, drept vorbind, cam are dreptate despre stolnicul Petrea, este cam sucit . . .

MOȚOC: Cam are dreptate.

TRIFAN: Apoi și Măria Sa o cam face de oé; dar ce să ăci? E vodă, n'ai ce-i face.

MOȚOC: Așa e! Dar pôte să-și găsească băcăul odată. Și mi-ar păre foarte reu.

TRIFAN: Nu e vorbă; nu sémână cu frate-seu Iliăș.

MOȚOC: Nu e vorbă; dar nu pré sémână nici cu tată-seu Petre. Adică i calcă pe urme intru cât privește asprimea.

TRIFAN: Vrei să ăci, că nu e vitéz ca Rareș cel bătrân; dar e tiner, mai are timp.

MOȚOC: Veđi, iubite cumetre, pe lângă altele e pré mult pofitor la femei, cam sparge casele, cam necinstesce fetele și . . . să lasă că acésta dorință de a creștini pe toți necredincioșii . . . să lasă că e pré iubitor de bani și banii se string după spinarea țerii: dar de când ar fi om vrednic, par că s'ar spăla tóte . . . Vorbim aci între noi, că altminteri eu am dragoste pentru el.

TRIFAN: Ca supus, negreșit.

MOȚOC: Acum cum vrei... Și me mir de ce se face atât de nesuferit, când are o femeie așa de frumoasă și înțeleptă.

TRIFAN: Hah! postelnice, tot n'ai uitat-o?

MOȚOC: Dar pot s'o uit vr'odată? Adică, ce se ție, uitare atât pe cât se poate. Astăzi este a Măriei Sale, eu am lăpădat ori ce nădejde. O iubiam, este adevărat, dar ce puteam să fac naintea Domnului țării? I-a plăcut femeii ca să fie Dómnă séu mai bine părintelui ei. Moțoc a trebuit să tacă. Dar îți spun, că par că sufer eu de suferința ei. A fi atât de urgisită! . . .

TRIFAN: Dar ce ne pasă noue!? Domnul și Dómnă vor trăi cum vor și cum pot. Noi avem slujba noastră.

MOȚOC: Vorba dumitale . . . De séră am să me duc la Joldea, să ne înțelegem despre solie.

TRIFAN: Veți aci gândesce-te mai bine! Să mergem! (*Moțoc și Trifan es.*)

SCENA VIII.

ELENA, ROSANDRA, JOLDEA.

ELENA: In sfârșit, spătare, dorința-ți este ca și implinită.

JOLDEA: Dómnă și stăpâna mea, acum me pot socoti in culmea fericirii.

ROSANDRA: Pe lângă numele de Dómnă și stăpână, poți adauge, spătare, pe acela de mumă, care este cu mult mai scump.

JOLDEA: Uitasem să-l ție, domniță; dar étă că dta mi-l aduci aminte, ceea ce dovedesce, că sufletul dtale primesce acele flacări, cari ard in inima mea.

ELENA: Cred că te vei silii a le păstră pentru totdeuna.

JOLDEA: Până la mormânt.

ELENA: Și ce-mi spuneați, Joldea, că asta séră aveți a pune la cale pornirea in Polonia a lui Moțoc, pentru ca să asigurați țera de niscari-va incercări din partea boerilor pribegi.

JOLDEA: Așa. Inse mâne cel dintău, care va ție „bună diminéta” — voi fi eu.

ELENA: Izbândă bună, spătare! (*Elena, Rosandra și Joldea es.*)

SCENA IX.

ION și COSMA.

COSMA: Acum in sfârșit trebuie să câștig și eu un rang de boerie ori cât de mic.

ION: Nădăduesci acésta?

COSMA: Te-aș pute încredința chiar. Numai decă om eși la căpătău c'o mică treșoră.

ION: Negreșit ai făcut séu ai să faci vr'o nouă slujbă Măriei Sale.

COSMA: Cam așa ceva.

ION: Mare poftă aș avé să știu și eu.

COSMA: Șiretule, vrei să me iscodesci? Ascultă-me, noi suntem prietini, de ce să-ți ascund? Slugă tu, slugă eu; amândoi cred că iubim d'o potrivă pe Măria Sa. Este vorba de o izbândă in dragoste. Cunosci pe Moțoc. E bine, acel om are o soră. Dar ce femeie? O țină, un ânger, un chip picat din cer! Ce vrei mai mult? . . . Măria Sa a vėđut-o . . . și . . . pricepi tu acum . . .

ION: Ce mai lucru! . . . Me miram . . . Asta nu e ceva nou . . . Te știu cât de iscusit ești la asemenea slujbe.

COSMA: Oh! nepăsătorule, dar ce poftesci? Asemene ai fost tu totdeuna. Par că n'ai fi din lumea asta. De câte ori îți spun d'alde astea, me asculti cu dispreț. Dar ce să-ți fac, mēi fărtate, decă ai fire próstă?!

Cineva pentru procopsélă trebuie să se dea chiar dracului, căci odată procopsit, atunci se desrobesc el.

ION: He, bine, bine. Te înțeleg. Mai departe să nu țieci, că nu te ascult.

COSMA: Să veți, Măria Sa poftesce a face cu dēnsa aceea ce a mai făcut și cu altele. Și eu voi să-ffu spre ajutor. Am să-i o dau in mână. Ecă tot! Mai ție ceva!

ION: Și cum, istețule Cosma? Bravo! Poți una ca acésta?

COSMA: Uite așa: o să se pomenescă odată cu el țuropoc in casă. D'aci 'ncolo nu me mai amestec.

ION: Ce fel? Așa ca un Stefan-vodă . . . Dar e cu puțință acésta?

COSMA: Haide de! Dór n'o fi mâncat nici el nici eu cépa ciorii. Lucrurile mai merg și altfel. Prefăcut binisor, cu nume schimbat, ca un fecior de boer mare, ș-apoi scii că Măria Sa e chipeș, plăcut și scie de unde să începă cu femeile. N'o fi sciind să cărmuiescă o armată, dar să-ți întorcă capul unei femei . . . ție!

ION: Ai mare dreptate . . . Și când incepeți?

COSMA: Chiar asta séră. Eu am și intins cursa. Vēnat bun, bre, pomană. O să me ingraș și eu din fărîmăturile Măriei Sale . . . Me duc, căci am multe de făcut . . . Remăi sănėtos! (*Ese.*)

SCENA X.

ION singur.

Du-te, sbir ticălos, uneltă injosită a cruđimii și a desfrânării! Du-te, inghită-te iadul pe tine și pe stăpânuț tu! Voiți a mai adaugă încă o predă la numerul atător ce ați jertfit? Ah! tiran ingrozitor, nu se vor sfērși odată tóte acestea? Să danțez peste corpul tu, ca să-mi satur resbunarea! Sėrmăne Moțoc, étă-te și tu m'ai ajuns in sórtea mea; atât numai, că tu ești boer mare și eu sânt din popor . . . Sărută femeia de sus și soru-mea, o copilă din popor . . . Mario, iubita mea soră, să nu lapeți doliul, până nu-ți voi aduce ca să-ți arunc sub picior capul acestui inșelător! Boeri, femeile vóstre, mumele vóstre, sororile vóstre, fiucele vóstre au ajuns jucării acestei fiere cumplite, și voi taceți, voi inghiți rușinea, tremurați naintea tiranului, ve țeriți la piciorle-i . . . Nu mi-ar pásă nimic de injosirea vóstră, atât mai reu ar fi pentru voi netrebnicilor; dar se vede că cerul prin nenorocirea mea m'a ursit să fiu eu resbunătorul vostru. Nu de gēba mi-am părășit casa, nu de gēba m'am vėrit lângă tiran gudurându-me până ce voi puté ca să-l sfășiu ca un lup turbat . . . Aș puté cu o singură lovitură de cuțit să curēț lumea de el, dar i trebuie o pedepsă mai cumplită, vrednică de nelegiuirile lui. Este Domn Moldovei și pórta corona lui Stefan cel Mare și i trebuie o mórte de care să se ducă pomană a slugi de pildă celor cari vor veni după dēnsul . . . Haidi, Moțoc, cred că voi găsi in tine un tovarăș, și uniți amėndoi să facem aceea ce Moldova nu indreznesc a face! . . . După el, să-l găsească și să-l inșciintează . . . La luptă dar, stăpâne!

Cortina cade.

TABLOUL II.

(O cameră in casele lui Moțoc.)

SCENA I.

MOȚOC și COSTIN.

MOȚOC: Da, iubitul meu Costine, întârđierea nu va fi așa de mare. Voi face tot ce se poate, ca să termin mai curēnd și să me rentore.

COSTIN: Cum se întâmplă, ca vodă să nimerescă tocmai pe tine a te trimite? Putea găsi fórte lesne și pe un altul.

MOTOC: N'am ce să-i fac. A stăruit de mine și nu pot să-i stric hatirul. E voevodul țării și avem trebuință de dânsul.

COSTIN: Numai bagă de sémă! Te duci să lucrezi contra stolnicului Petrea; să nu faci vr'o drăcie, ca lucrul să vie din contra. Să nu te unesci cu dânsul, a lucră în contra lui Stefan vodă.

MOTOC: Dar îți poți intipui una ca acésta? N'am nici un cuvânt ca să lucrez astfel. Stefan nu mi-a făcut nici un reu. Și până atunci sânt dator să-l slugesc. Mi-aduc aminte, că părintele meu a slugit pe părintele lui.

COSTIN: Ori cum, cată a nu perde vreme multă!

MOTOC: Me duc. Logofetul și spătarul me va fi așteptând. (Intră Caterina.) Etă îți las tovarăș, cu care să-ți petreci. (Ese)

SCENA II.

COSTIN și CATERINA.

CATERINA: Solia ce află că i se incredințeză fratelui meu mi se pare un lucru cu totul neașteptat.

COSTIN: Și mie nu mai puțin.

CATERINA: Ar fi putut să n'o primescă, arătând că ore-cari impregiurări il opresc.

COSTIN: Ar fi putut. Dar cu Ștefan nu poți să te joci. Trebuie să-l ascuți, decă vrei să nu-ți găsești beleua. Cu Moțoc până acum se află în prietenie. Nu-l cunosc, nu știu ce fel de om este acest vodă. Din lucru de nimic pot nasce cele mai mari nenorociri. Cată să ne păzim!

CATERINA: Nu l'am vădut nici odată și nici că voi să-l știu. Am locuit mai mult la țără și acolo e cu mult mai frumos, decăt în apropierea unei curți domnesci.

COSTIN: Vorbesci foarte drept, scumpă Caterino, de căci ești atât de frumoasă, blândă și nevinovată ca un miel, de aceea sufletul meu te iubesc cu atâta patimă. Când aș fi osândit ca să nu fii a mea, aș voi de o mie de ori mai bine să mă sting, decăt să duc o viață împovărată de suspine. Nu te-aș schimba nici p'o mărire împărătescă, nici pe comorile lumii întregi. Ești lumina ălelor mele, ești sufletul meu! Fără tine nu aș fi, decăt un nimernic, un urgisit; o grădină căreia i lipsesc binefăcătorul sôre.

CATERINA: O! decă ar fi adevărat!

COSTIN: Și te mai indoiesci, Caterino? Dar nu știu tu, că este aproape un an, de când vădându-te am devenit robul teu? Și cine este acela, care vădându-te, să nu dorască a te mai vedé? Să nu suspine în urmele tale? Ți mai bine, că decă ar fi adevărat, că simți și tu a suta parte pentru mine aceea ce simț eu pentru tine. Și decă o schinteie din iubirea mea ar pătrunde în inima ta, ca să aprindă acelaș foc ce arde în a mea.

CATERINA: Se vede, scumpe Costin, că Dumnezeu ne-a făcut pe unul pentru altul. Curând și dorința noastră se va implini și fericirea noastră va fi ajunsă. Poți tu crede, că eu sufer mai puțin decăt tine și nerăbdarea mea este mai mică decăt a ta, așteptând aceea ți, în care să te pot numi soțul meu? Ai fost cel dintău care m'ai învățat a iubi, și totă iubirea mea ție se cuvine. Tôte cugetările și visele mele se învertesc impregiurul numelui teu, alături cu ființa ta. Doue ființe am scumpe aci în lume: tu și fratele meu.

COSTIN: Caterino, cât me faci de fericit!

CATERINA: Decă fericirea ți se pare pré mare, atunci o vom împărți amândoi.

COSTIN: Ar trebui să plec, și cu tôte aceste nu

me 'ndur. Minutele imi par atât de dulci și trec atât de iute, când me află lângă tine.

CATERINA: Nu te gonesce nimeni. Fă cum socotesci mai bine. Decă vrei, plăcă; decă vrei, remăi!

COSTIN: Me duc, iubita mea; dar îți iau un sărutat, pe care ți-l voi aduce mâne! (Ese.)

SCENA III.

CATERINA singură.

Ce bine ăcea el: „Cât de iute trec momentele, când doue ființe care se iubesc sânt unul lângă altul!” Ai plecat, Costinul meu; dar mâne vei fi éráș aci. A! câtă deosebire este între suflet când iubesc și când nu iubesc! Până ce nu-l vădusem, cugetam și simțeam mai puțin; alergam, me jucam sburdalnică și nepăsătoare, tocmai ca mielul prin liveze și séra me culcam fără grige. Nu visam nimic, séu și decă visam, dar numai floricele și păsărele. De când l'am vădut, totul s'a schimbat în mine. Dumneșeule, cât de mare este puterea iubirii. Me duc să vedem ce face bătrâna mea! (Ese. Ștefan intră, însoțit de Cosma.)

SCENA IV.

STEFAN și COSMA.

STEFAN: Moțoc s'a dus la spătarul, știi bine?

COSMA: Da.

STEFAN: Slugile se fac că nu vęd; așa este?

COSMA: Da.

STEFAN: Bătrâna nu este așa reuțăciósă, mi-ai spus?

COSMA: Da.

STEFAN: Aice nu vęd pe nimeni. Ce drac! Așă de vreme să dormă lumea prin aste locuri! Nu cred.

COSMA: Negreșit că nu. Ar fi intuneric. Vom așteptă. Dór nu ne va face să pătrundem prin alte odăi.

STEFAN: Am fi nimernici să plecăm fără nici o ispravă.

COSMA: Chiar de s'ar întâmplă una ca acésta, tot să nu desnădăjduesci, Măria Ta!

STEFAN: Se 'nțelege. Cineva vine. (Intră Caterina și Sanda.)

SCENA V.

CATERINA, SANDA, STEFAN, COSMA.

CATERINA: Ómeni străini! . . . Ce vor fi cătând aci? . . . Ți cunosc?

SANDA: Nici decum. Nu par a avé gânduri rele.

STEFAN lui Cosma: Să aibi grige a ținé de vorbă pe bătrâna. (Cătră ele.) Nu ve speriați! Sântem ómeni buni! Póte că n'am nimerit unde voiam.

CATERINA: Cătați pe cineva?

STEFAN: Aveam ceva cu Iancu Moțoc. Nu știu decă dânsul locuesce aci? Iancu Moțoc, unul dintre boerrii cei mari ai țării.

CATERINA: Aice șede.

STEFAN: Atunci nu m'am înșelat.

COSMA Sandei: Acel june boer despre care ț-am vorbit; frumos, deștept, bogat . . .

SANDA lui Cosma: Se vede . . .

CATERINA: Aveți vr'o trebuință cu fratele meu? Mâne il veți găsi de sigur. Asta sérá s'a dus să indeplinescă niște porunci ale lui vodă.

STEFAN a parte: A! cât e de frumoasă, hoțóica! Tare. Avem . . . adică nu tocmai cu dânsul . . .

CATERINA: Dar cu cine?

STEFAN: Cu dta, dulce ánger.

CATERINA: Cu mine! Me prinde mirare.

STEFAN: Cu dta, divină femeie, și ca să nu me

intrebi pentru ce, îți voi spune nainte: pentru că te iubesc!

CATERINA: Dta me iubesci? Dar asta mi se pare și mai ciudat.

STEFAN: Să nu ți se pară de loc!

CATERINA: Și cum nu? Nu te-am mai vădut; nu m'ai mai vădut. Și iubire așa pe de 'ntreg, de și sînt tineră, dar me crucesc, cum ar puté să se 'ncuibe in sufletul cuiva.

STEFAN: Te 'nșeli. Te-am vădut și te-am vădut de multe ori și te-am admirat și m'am tērit pe urmele dtale și am suspinat și acum ț-o mărturisesc: te iubesc cu neunie!

CATERINA: Atât mai rău! . . . O bólă de care să cați a te vindecă.

STEFAN: Da! decât numai cu bunăvoința dtale.

CATERINA: Eu n'am nici o putere.

STEFAN: Ai cea mai mare putere, acea putere prin care m'ai subjugat. Ești frumósă ca un crin, și acēsta este una din puterile ce are femeia asupra nōstră. Imi vorbesci, și glasul teu a mărit acea putere. Di-mi o vorbă, in care să se cuprindă nădejdea și atunci me vei face rob cu desēvērsire. Te iubesc, Caterino, și iubirea mea nu cred să aibă sēmēn in lume. Singura mea fericire ar fi, să aud o vorbă blândă din partea ta. Scii ce va să dīcā a iubi? A iubi este a nu mai fi omul al seu, este a nu mai fi stăpān pe voința și pe cugetarea sa, pe acțiunile sale. Este a fi jucăria întēplărilor și a viselor. Ori incotro s'ar duce, ori ce-ar face, mintea lui este acolo. Cui s'ar puté impută, decā nu iubirii, indrēznēla ce am luat de a-ți turburā pacea in mijlocul nopții!? Dar sciu eu ce mai fac!? Am venit ca un orb, neavēnd alt conductor, decât flacăra iubirii, ce mi-a luminat. Caterino, ai cădut pe gânduri! Di o singură vorbă! Spune, raspunde fără sfielă, decā cređi că este o minciună tōte cele ce ți-am đis!

CATERINA: Nici decum. Tocmai așa este. Ai grăit cu destulă sciință asupra iubirii, dar . . .

STEFAN: Așa dar imi dai dreptate. Atunci . . .

CATERINA: Atunci trebuie să-ți spun, că nu pot să impart inima mea intre dta și acela pe care il iubesc, acela la care cuget nencetat, acela care peste puțin va fi al meu . . . Singur mi-ai spus ce va să dīcā a iubi. Acēsta o sciu și trebuie să-mi dai dreptate. Eu acum sînt a lui și abia aștept điua de mäne, ca să-l revēd!

STEFAN: Ah! de ce nu sînt eu acel muritor atât de fericit?

CATERINA: Vei puté fi, insē pentru o alta, ér nu pentru mine.

STEFAN: Dar spune-mi: este el tinēr și are el a cea iubire pentru tine, precum am eu?

CATERINA: Este iubitul meu!

(Va urmā.)

N. V. Scurtescu.

T ă c e r e .

— *Ida de Düringsfeld.* —

De buze degetul mi-aștern

Și vorba de tăcere-ți spune —

Și cred, că vrednic nu-i un om,

Să scie taina de minune.

Durerea n'o pricepe el,
Nici bucurie'-alinătoare —

La lună, stele și la cer
Te poți tu plānge și la sóre,

Și te mai plānge-apoi la nori,
La flori, la frunze și la unde —
ÉR intre ómeni când vei fi,
Pornirea ta mereu ascunde!

G. I. Bogdan.

Despre importanța studiului botanic.

Influița vegetațiunilor asupra desvōltării vieții animalice și asupra desvōltării civilizațiunii omenesci.

V.

Am vădut cumcă vieța culturală a omului preistoric din Europa s'a desvōlat sub insemnata influița a vegetațiunilor. Insē despre vieța preistorică a popórelor din celelalte continente, sciința antropologică numai fórtē puțin ne pōte împărtăși, de órece are de astupat încă o mulțime de lacune

Cu tōte acestea per analogiam se pōte concludē, cumcă acele lupte de esistința și pentru emancipare, ce le-au avut Europenii, le-au avut mutatis mutandi și popórele celorlalte continente. Dar chiar și locuințele paleolustre, ce le aflăm și astăzi la o mulțime de popóre selbatice din Africa și America, pledēză și mai evident pentru acēsta părere.

Dar să lasăm perioda preistorică a culturii omenesci și să venim la popóre, cari au trăit in condiții de vieța mai favoritoare, despre cari ne informēză istoria pozitivă, pentru ca de aci să ne convingem cumcă și acestea s'au desvōlat sub influița regnului vegetal.

Popórele cele de întēi ce au ajuns la cea de întēi cultură și civilizațiune au aparținut continentelor: Asia, Africa și America. Și decā se studieză mai de aprópe condițiile sub influița cărora a putut să se desvōlte și să progreseze cultura și civilizațiunea omenescă din aceste continente, ultimul cuvēnt al sciinței in acēsta privința constată, cumcă cel de întēiu progres in civilizațiune s'a făcut mai întēiu la popórele din acele zone pāmēntesci in cari au avut predominare influițele naturii sub diversele lor forme.

Este de netăgăduit cumcă omenimea, cultura și civilizațiunea omenescă s'au desvōlat sub influița mai multor cauze de diferite naturi. Nu numai principiul de ginte a innălțat și făcut pe unele ginți și popóre mai insemnate in istoria civilizațiunii omenesci. Pāmēntul (solul), poziția și bunătatea acestuia, bună starea materială, clima, nutremēntul și altele sînt tot atâtea condiții, ce influițēză asupra desvōltării respectivelor ginți in proporțiuni alternative. Omul in lupta pentru esistința sa a avut să supórtē aceleși greutăți ca și ființele organice. Precum acestea s'au desvōlat incepēnd dela cele de întēi perióde geologice și au triumfat in lupta pentru esistința numai atunci când au fost ajutate de condiții favoritoare, așa și omul.

Istoria civilizațiunii omenesci ne dovedesce, cumcă numai acele popóre au ajuns mai curēnd și la un grad mai innalt de cultură, cari au poporat țērile din zonele cele călduróse. Insē nu numai clima cea blândă a favorit inaintarea acelor popóre, ci mai mult și in mod mai esențial au contribuit alte influițe și in prima linie nutremēntul, adecā fertilitatea pāmēntului, séu ca să fiu și mai clar, vegetațiunile respectivelor țēri séu ținuturi, fie acele vegetațiuni séu de natură spon-

Nu pe mine.

Un jidan din întâmplare a ajuns la o mesă unde își petreceau mai mulți tineri din școala militară. Acestia începură la moment să-l imiteze în mod batjocoritor.

Jidanul se scolă și le dise :

— Nu pe un biet jidan să imitați dvóstre, ci pe un — Moltke !

Ori unde.

— E tot atâta, ori unde voi începe cărnațul ?

— Da.

— Așa dară l'oi duce acasă, să-l încep acolo.

Din biblie.

Învățătorul : Pentru ce a ris Cham de tatăl seu Noe ?

Școlarul : Pentru că a fost beat.

Învățătorul : Dar tu ride-ai de tatăl teu, decât odată ar vini beat acasă ?

Școlarul : Ba.

Învățătorul : Și pentru ce ?

Școlarul : Pentru că eu totdeauna dorm când tatăl meu se rentóre din cărcimă.

Sinceritatea băiatului.

Părintele : Bine ai venit, frate ! Vom prândi împreună. Prânțul va fi cam modest, căci n'am știut că vei vini . . .

Óspele : Ori cât de modest, il voi primi cu plăcere . . . Acesta e băiatul teu cel mai mare ? Frățióre, dă-mi mâna !

Băiatul (mânios) : Ba eu ! Decă nu viniai, la miédăđi căpétam friptură de iepure ; dar acuma mama a dus-o jos în pivniță.

taneă séu cultivată. Kolb* are multă dreptate, când dice cumcă modul de nutrire are o mare influință asupra conservării și dezvoltării omului. Apoi numai vegetațiunile prodigioase și favorite de condițiile cele mai bune, de o climă bună, de o căldură temperată și de o umezélă abundanță și producătoare de fertilitate, au fost în stare să dea popórelor din acele ținuturi adevératul mod de nutrire și prin acesta le-a pus în poziție să ajungă la ore-care civilizațiune.

Popórele din China sudică, din India, din Persia, din ținuturile Eufratului și ale Tigrului, din Phoenicia și din Palestina au înaintat în totdeauna mai curând în civilizațiune decât altele tot din acele zone însă lipsite de favorurile și condițiile amintite. Dar acesta s'a adevérat nu numai la popórele autochtone, de órece toate popórele de ori ce rasă câte au făcut invasiune peste aceste ținuturi și le-au cucerit, toate au ajuns cu înțelă la un grad însemnat de civilizațiune, dar îndată ce au părăsit aceste ținuturi, multe au recădut în starea de mai înainte. Arabii numai după ce au eșit din patria lor, numai după ce au cucerit Persia, Spania și India au ajuns la o cultură și civilizațiune, atât de importantă pentru progresul omenesc și în special pentru știință. Asemenea s'a întâmplat cu popórele mongolice și tartarice ce au făcut dela nord dese invasiuni în ținuturile Asiei și anume în China, India și Persia, unde au întemeiat monarhii puternice și au ajuns la o adevérată civilizațiune, însă părăsind aceste ținuturi, au pierdut civilizațiunea de mai înainte, revenind la starea avută. Asemenea s'a întâmplat și cu popórele câte s'au përrëndat la poporarea ținutului de pe malurile Nilului.

Am vedut mai sus, cumcă popórele din zonele calde, cari au ajuns la o tréptă mai înaltă de civilizațiune, au aparținut Asiei, Africei și Americii, și decă din acestea vom luá de exemplu India, Egiptul, Peru și Mexicul, vom constată în un mod surprindător influința cea mare ce a exercitat asupra civilisării acelor popóre vegetațiunea respectivelor țeri. Cercetând după cauzele adevérate, cari au produs acesta influință asupra acestei civilizațiuni, aflăm după cum ne dovedește și Buckle,* cumcă afară de fenomenele naturii și afară de climă au influințat în deosebi nutreméntul și pământul, pe cari ambele le-am cuprinde sub o numire mai generală de vegetațiunea respectivei țeri. În Asia sudică și cu deosebire în India urezul (*Oryza L.*) este aceea plantă, care favorită de condiții bune și cu deosebire de umezélă abundanță poate întreține nutrirea la milioane de ómeni. 100 chilograme de séménță de urez produc 5000 de chilograme. Astăzi se cultivéză acesta plantă în toate continentele. Singur numai în Asia sudică, Africa nordică și o parte din Europa se nutresc cu acesta plantă peste 750 milioane de ómeni.

Etă însemnătatea urezului!

Apoi sé nu uităm, cumcă în India și în celelalte țeri învecinate pr. China, Persia, Japan și altele se cultivéză acesta plantă cu foarte puțină muncă.

Acea ce este urezul pentru India sânt Curmalii s. Palmierii (*Phoenix L.*) pentru Africa nordică și în special pentru Egipt. Un singur arbore poate sé producă la an până 600 punți de fructe de curmalii, din cari se pregătesc totfelii de mánări, pâne, un fel de vin, un fel de brânză de palmieri, de medicină, apoi simburii etc.

America, și în specie Brasilia este aceea țără, care se bucură de o umiditate cauzată parte prin apele cele multe și mari, parte prin așa numitele vânturi pasate. În urma acestei umezéli are o vegetațiune admirabilă,

păduri imense compuse din cei mai frumoși și arbori, cari însă au fost, împreună cu riurile cele mari, o pedecă la dezvoltarea culturală a popórelor. Aici puterea naturii a învins spiritul omului.

Altcum au stat lucrurile în Peru și Mexico. De și lipsesc aici acele fântâni de viétă, cea umezélă mare, precum se află în Brasilia, au întrecut pe acesta în cultură și civilizațiune, ceea ce este a se mulțami mălaiului (păpușoiului), cartofilor și bananelor. Acea ce a fost pentru Indianii urezul, pentru Egiptean fructele de Curmalie, aceea a fost pentru Peruan și Mexican păpușoiul, cartofii și bananele.

Am citat aceste 4 țeri cunoscute, cu scopul ca să se potă vedé, cumcă influința vegetațiunilor a contribuit în genere mult la civilizarea respectivelor popóre. Ómenii din aceste țeri s'au aflat în poziția favorită, ca cu puțină muncă să adune averi nu numai în măsură trebuincioasă, dară în măsură întrecătoare, din cari o parte a putut sé se depoziteze ca capital.

Numai unde se pot adună averi cu atâta ușurință, numai acolo poate sé progresa omul pe adevérata cale de cultură și de știință. Fără averi, fără capital nu este indemn pentru studiu, pentru știință. Cel ce este silit sé se lupte pentru existență, cel ce nu știe de aqi, ce are sé mánce mâne, nu poate căpétă nici odată voie pentru studiu, nu poate căpétă gust sé se ocupe cu lucruri ideale, cu scrutări, cu știință și cu artă.

Decă voim însă ca averile gratificate de natură să fie în adevér folositoare și promovătoare de știință și de arte, mai au lipsă de o condiție și anume de o împărțire rațională.

Acolo unde averile se concentreză, în mâna unei caste privilegiate, er majoritatea absolută rămâne săracă, acolo unde nu există echilibriu între ómeni cu privire la împărțirea de averi, acolo civilizațiunea nu poate progresa pe calea cea adevérată, acolo prosperéză sclăvia și tirania. Acesta s'a întâmplat și cu popórele amintite din India, Egipt, Peru și Mexico. Aci popórele erau lipsite total de cea schinteie divină, ce a condus pe popórele europene la civilizațiune și simțul de libertate adevérată. Urmarea a fost foarte naturală, o perpetuă sclăvie, o degradare la trépta animalică, o mășină în mâna celor puternici, a castelor privilegiate. Acesta se constată mai bine din colosalele edificii, precum: piramide, obelisce, palaturi ș. a. la cari au trebuit la un singur edificiu să lucreze deci de mii de brațe în decurs de deci de ani, ceea ce cu popóre libere nu se putea întempla. Alte staturi cu alte referințe sociale nu aru fi putut redicá piramide și alte clădiri atât de uriașe.

Fertilitatea pământului a adus pe acele popóre în o stare de civilizațiune, însă lipsind alte influințe, acelea nu s'au putut dezvoltá în acea direcțiune, în care s'a dezvoltat civilizațiunea europeană.

Din aceste exemple se vede, cumcă plantele au influințat la civilizarea celor de întei popóre din zonele calde. De și aceea civilizațiune nu este a se identifica cu civilizațiunea noastră modernă, totuși este o civilizațiune. Vom vedé mai la vale, cumcă și civilizațiunea modernă a popórelor europene a fost și este supusă tot la acele influințe, la influința plantelor, ceea ce se cunoște după exercitarea ei ce se face în o mulțime de moduri.

(Va urmá.)

Dr. A. P. Alexi.

* G. F. Kolb, Culturgeschichte der Menschheit Leipzig 1872 t. I. p. 10.

* Geschichte der Civilisation in England de Henri Thomas Buckle trad. de Arn. Ruge, 1870 Leipzig t. I p. 50-121.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

85) *Fluer, fluera*. In graiul bănăţenesc se rostesc mai mare parte „fluera”, şi cuvântul înseamnă: a) instrument de fluerat, de cântat în el, mai vîrtos instrumentul rustic al păstorilor; tibia, fistula, sibilum, calamus auleticus, fistula pastoritia lat.; sifflet, pipeau, fifre, chalumeau, flûte fr.; pfeife, rohrpfeife, bauernpfeife germ.; b) fluera pitorelor; tibia lat.; péroné, os de la gambe fr.; schienbein germ.

Di Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 499 derivăză cuvântul „fluera” din limba magiară, dela „furolya” şi „furulya”, combinând şi pe polac. „fujara”: fifre fr., pfeife germ.; pe boem. „fujara” şi „furla”: chalumeau fr., rohrpfeife germ.; pe croat. sêrb. „frula”: fifre fr., pfeife germ.; pe galiciano-rusn. „fjojara”, alb. „fjojere”: flûte, fifre fr., flaute, pfeife germ.

Di Miklosich: Die slavischen Elemente im Magyarischen, Wien 1871 pag. 56 deduce pe „furulya” magiar din elemente slave, dela paleoslov. „svirili”, sêrb. croat. „svirala”: fistula lat., cari privin din „sviriti” şi „svirjati”: sibilare, tibia, camere lat. Dar amîndouă aceste etimologii sînt greşite, pentru că: a) „furulya” magiar este împrumutat dela Daco-Români, precum evident documentăză intercalarea unei vocale (u) între „f” şi „l” făcînd din „flu” după firea limbei magiare „furu”, ăra b) pentru că „fluera” românescă şi „furulya” magiară, de după regulile morfologice şi fonologice nu are nimic comun cu „svirili” şi „svirala”, cu „sviriti” şi „svirjati” al limbelor slave.

Dictionariul de Buda din 1825 derivăză cuvântul „fluera” dela „flo—flare” (blasen) lat. Dictionariul Academiei române de Laurian şi Massim, Bucureşti 1871 nu pune nici o etimologie la acest cuvânt.

Dar cuvântul este de origină romană, şi acesta se documentăză în următorul mod:

1) Cuvântul se derivăză din „flo—flare—flatum” lat., dela ăreşicare formă a limbei romane rustice „fluela”, căci la acesta etimologie ne îndrumăză: a) nu numai instrumentul „flûte” fr., „flaute” germ., care aşişdere se urdeşce dela „flo—flare—flatum” lat., precum arătă Burguy: Grammaire de la langue d’oïl, tom. III glossaire pag. 165 sub „flaute”, ci b) şi următoarele etimologii a limbelor romane, anume aflăm în Goudelin: Las obros, Toulouso 1713 în dictionariul dela capétul opului pag. 349 „fiula” şi „fiulel” pentru: sifflet, pipeau fr., pfeife, rohrpfeife germ.; asemenea aflăm şi în Couzinié: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 245 „fiulă” pentru: flueră; sifflet fr., pfeifen germ., şi „fiulel” pentru: sifflet fr., pfeife germ. În acesta etimologie stă „fiula” şi „fiulel” pentru „fiula” şi „fiulel”, despre care princip limbistic veđi Diez: Grammatik der romanischen Sprachen, Bonn 1856 tom. I pag., 283 unde arătă dînsul cumcă „fiacola” ital., stă pentru „flacola” (facula). În Oberlin: Patois lorrain, Strassburg 1775 pag. 216 stă „fiuta” pentru: „flûte” (flaută) fr., de unde încă se adevăresce, cumcă „fiu” stă pentru „fliu” şi „flu”. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. III pag. 340—341 stă „follere” pentru: follere instar inflari, şi „flator” pentru: tibicen (fluatoriu) lat., de unde încă se documentăză, cumcă „flo—flare—flatum” este urđit din „fluo—fluere”, de unde s’a format „fluera” şi „flauta” ci şi „flajol” (flageol) şi „flajolet” (flautiolus) fr., despre ce veđi Burguy opul şi locul mai sus citat. În Diefenbach: Novum glossarium latino-germanicum, Francofurti a/M. 1867 pag. 180 aflăm „forulus” pentru pfei-

fensach germ., chalumeau fr., ăra pag. 176 stă „flare” pentru „sufflare”.

2) Romanitatea cuvântului se adevăresce şi din acea împregiurare a cuvântului, cumcă „fluera” are două semnificaţiuni în limba română, adevă: a) fluera înseamnă nu numai instrumentul de fluerat, de đis, de cântat în el, b) ci tot odată înseamnă şi „fluera pitorelor”: péroné, os de la gambe fr., schienbein germ., pe cari ămbe semnificaţiuni le are şi „tibia” lătinescă, pentru că din atare ăse a piciorului s’au format „fluerele” de đis, de cântat în ele; acesta semnificaţiune nu se află în cuvintele limbelor slave mai sus citate după Miklosich şi Cihac.

3) Cumcă păstorii români din munţii Carpaţilor şi ai Balcanului, de după proverbiul universal: „Ciobănaşiu din flueră doinaşiu” — sînt vestiţi fluerători şi doinători la Daco-Români (ca guslarii la Sêrbi), şi de după doveđile ce am împărtăşit în introducerea acestui tractat „păstoriia română” a fost istorisescă renumită din Galiţia până la Marea adriatică, şi numai dela Daco-Români au putut împrumută Magiarii, Albanesii şi Slavii cuvântul „fluera”.

Deci credem a fi demuștrat cumcă „fluera” este întrun adevăr de origină de limba romană rustică, şi cumcă dela Daco-Români a trecut la Magiari şi Albanesi şi la popărele slave, de unde se documentăză şi istorice puterea espansivă a Daco-Românilor.

(Va urmă.)

Simeon Manguuca.

Cugetări despre femei.

A deveni amicul unei femei pe care ai iubit’o, e un mijloc onest de a o uită; amorul care face loc amiciţiei nu mai este amor. (M-lle de l’Espinasse.)

Amiciţia şi amorul se iubesc ca doi fraţi cari au o succesiune de împăraşit. (Oxenstiern.)

Amorul se asemănă mult cu o grădină la al căreia capăt am ajunge cu trei paşi, decă drumul nu ar fi prelungit printr’o mulţime de mici alee întorcîndu-se în mod capricios, înflorite şi înbălsămate. (Alphonse Karr.)

Amorul locuesce în cele mai frumoşele inimi, precum vermele mîncăcios se lipesce de bobocul celui mai frumos trandafir. (Shakespeare.)

Femeile galante se pörtă cu cei pe cari pretind că-i iubesc, ca şi beţivii cu o cană plină de vin: pe cât timp ea conţine încă puţin liquid, o mîngăie cu plăcere; o aruncă însă la pămînt, îndată ce ea este gólă. (Rochebrune.)

Pentru a fi iubit de o femeie, e destul adesea a face conchista mai multor altora. (Achille Poincelot.)

În amor, blonda inspiră amor şi bruna face sê nască dorinţe: căutăm mai mult a învinge pe cea din urmă, de cât a-i plăcé. (Rochebrune.)

Acela care a reprezentat cel dintîiu amorul sub trăsurile unui copil, a fost un admirabil artist; el a înţeles că vieţa amanţilor este o copilărie perpetuă, în care se sacrifică pentru nimicuri cele mai mari avantaje. (Properce.)

Prima lacrimă a amorului pare un diamant; a doua un mărgăritar; şi a treia o lacrimă. (Achille Poincelot.)

Trebue a se teme cineva de recunoştinţa unui amant care vorbescă pré mult; sînt recunoştinţe multe cari valoreză cu mult mai mult. (M-me de Sartory.)

Imagina aceleia ce iubim este ca umbra noastră, ea ne urmăresce pretutindeni. (Saint Prospere.)

Eu aş pune mai bine în acord Europa întregă, de cât două femei. (Ludovic XIV.)

„Féta dela Cozia“,

(Dramă istorică în 4 acte și în versuri, de *Iuliu I. Rosca*; re-
presintată pentru prima dată la 1/13 octombrie 1883 pe scena
Teatrului Național din București.)

În fine, după atâte comedii și drame „localizate“ și după atâte feerii, ca „Strigoii“ și „Féta aerului“ care au dominat aproape tot cursul anului trecut scena Teatrului Național din București: direcțiunea acestui teatru și-a făcut milă și ne-a invrednicit să asistăm și la o piesă originală românească.

Stagiunea de estimp a teatrului Național s'a deschis la 1/13 oct. cu „Féta dela Cozia“, ér nu cu o traducere, precum eră vorbă cu câteva zile mai înainte.

Istoricul acestei drame este cunoscut deja cetitorilor „Familiei“. Ea trebuia să se reprezinte pe scenă încă în anul trecut, îndată după ce-a obținut premiul ce i s'a judecat de o comisiune în care figurau printre alții și persoane ca dnii V. Alecsandri, T. Maiorescu și V. A. Urechia.

Din mai multe cauze însă, pe care noi simpli muritori nu putem să le cunoștem, reprezentarea s'a amânat până acuma.

Pe la 8 ore seara toate locurile teatrului Național erau pline de spectatori, cari așteptau cu nerăbdare redicarea cortinei, pentru ca să se vedă transportați din presinte în trecut, în prima jumătate a vécului XV-lea, pe când domnia în Țera românească Dragul vodă poreclit și Vlad III Dracul.

Éta în câteva cuvinte conținutul dramei :

Dragul vodă a făcut o excursiune în munții dela Cozia, împreună cu cei doi fii ai sei, Radu (mai târziu Radu III cel frumos) și Vlad (mai târziu Vlad V Țepeș), care amândoi se aprind de amor pentru Florica, tinera și frumoasă féta a bătrânului Sandu Verdișorul. Radu se imbracă în costum țărănesc, ca să nu fie cunoscut, și vré să câștige inima copilei; Vlad însă, mai practic decât fratele seu, își pune în gând să o răpescă. Dintr'o convorbire ce se naște între Dragul vodă și între părintele Floricăi, Sandu Verdișorul, vedem că acest din urmă, de și cărunt pe cap, dar pórta în inimă fucul tinereții, și că e gata a luă arma în mână și a pleca în luptă ori când țera va avé trebuință de apărători. Dragul Vodă încântat de curagiul bătrânului esclamă :

Vedeți, boeri! o țera ce-asemeni fii hrănesc
Nu piere nici odată, ci vecinic viețuesce,
Măcar de-ar cutropi-o chiar tot ce nu-i român,
Căci vecinic apa curge și pietrele rămân!

După aceste doi sbiri trimiși de Vlad, voesc a esecută planul acestuia, și se pun să răpescă pe Florica. Radu însă, cu prietinel seu Vintilă, cari se aflau în apropiere, o scapă. Florica leșinată, cade în brațele lui Radu, care o deșteptă cu o sărutare. „Ah! singură cu dânsul?“ esclamă Florica deșteptându-se și punându-și mâna pe inimă. — „Ce simt, o Dómne aice? Tu mi-ai scăpat ađi vieța; deci cine-ai fi, voinice, de-acum înainte inima mea este a ta“. — Cu aceste se sfârșesce actul I.

Actul II ne transportă din munții dela Cozia în palatul domnesc dela Tergoviște, unde facem cunoștință cu Domnica, nepóta lui Dragul vodă, și logodnica lui

Radu. Interese înalte politice și de familie pretind, și Domnica énsa-și dorește foarte mult, să devie soția lui Radu, moștenitorul tronului, pe care i-l iubesc.

Dorința-mi de mărire și dragostea-mi cea mare
Să fie împăcate cer ca să fie-al meu
Și el și tronul țerii, care va fi al seu.

Dânsa ghicesce însă numai de cât secretul lui Radu, și e foarte supérată observând, că el iubesc pe alta. Aci asistăm la o convorbire interesantă, în care Domnica declarând amor lui Radu, întrebunțeză toate mijlocele pentru ca să-l abată de pe calea greșită pe care crede că a alunecat. Radu însă respinge amorul ei cu dispreț. Atunci dragostea ei se schimbă în ură :

Smintit și orb!

Nu simte și nu vede, că el plecând, me lasă
Cu ura resbunării ce sufletu-mi apasă?
Lui Dan voiu da de scire îndată spre-a veni
În țera cu oștire streină și-a goni
Din tron pe Dragul Vodă: cât despre-accea care
În calea mea se pune, oh! tótă-a mea turbare
Pe capu-i o să cadă; sdrobind'o, 'l voiu sdrobi.

Drept unéltă de resbunare în contra Floricăi, Domnica i-l alege pe Vlad, căci :

De va fi ea frumoasă, el, Vlad nu va puté
Să-și stăpânescă pofta de-a smulge-o flóre blândă,
Cruđimea lui și ura-mi vor face-a mea isbândă.

După o scurtă convorbire, Vlad i promite totul, și cënd :

Poruncă dă-mi; chiar Radu din cale-ți se v'abate
Pe lângă-o verișóră ca tine-ori care frate
Nimic nu prețuesce.

Până aici actul II.

În actul al III-lea vedem pe Domnica în căsuța Floricăi, între munții dela Cozia, unde a venit să induplece pe Radu a intrerupe relațiunile sale cu acesta copilă. „M'ai urmărit?“ esclamă Radu, surprins de visita neașteptată a verișórei sale. — „Purtare destul de mișeléscă!“ Ér Domnica i respunde :

De este mișeléscă, e chiar purtarea ta,
Căci ascunđendu-ți némul, vii astfel a 'nșelá
Copilele sêrmâne, ce drept avere 'n lume
În lipsă de pământuri, de strălucite nume,
Au cistea dór', și care în nesciința lor
Nu pot să hănuescă ce laț îngrozitor
Virtuții lor se 'ntinde.

În cele din urmă îl amenință, că va descoperi Floricăi, cumcă sub hainele țărănesci ale amantului ei se ascunde un fiu de Domn, care nu caută decât a o înșelá. Radu o rógă să nu facă acesta.

Dar într'aceste se aude sunând un bucium. Radu tresare și esclamă :

Ce-i asta? Nu me 'nșel!
E buciumul de-alarmă. Și cine-a fi acel
Ce ne având loc de grópă în țera-i strămoșescă,
Návală dă aice, morméntul să-și găsescă?

Vintilă sosesc și aduce veste de resboiu. Dan, fratele Domnicăi, (primind revașul acesteia), a năvălit cu oștiri streine în țera românească. Patriotismul, datoría, învinge asupra amorului. Radu plecă în resboiu, fără a

vede măcar pe Florica. Vlad, care ascuns după un trunchiu de arbore, a fost martor la toate cele petrecute mai înainte, apare din umbră și așteaptă sosirea Floricăi, pentru ca să-o răpescă. Intre dânsul și între Florica, care sosese din munți, sperând să găsească pe Radu, se naște o certă și o luptă îndelungată, și Vlad în cele din urmă este nevoit a chema în ajutor pe Drăgan, un om credincios al seu, pentru ca să pôtă învinge cu „Feta dela Cozia”. Florica strigă :

Veniți, Radule! Tată!... Rușine, doi bărbați
În luptă cu-o copilă!

Dar în urmă ea cade obosită, și cei doi bărbați ridicându-o, dispar cu dânsa p'ntre munți.

Astfel se termină actul al III-lea.

În actul al IV-lea ne aflăm pe câmpul de resboiu. Lupta e terminată. Dragul vodă a eșit învingător. Trupele inimice sânt fărâmate, și conducătorul lor, Dan, fratele Domnicăi, a plătit cu viața sa încercarea de-a ajunge la tron. Bătrânul Sandu Verșiorul, rănit în bătălie, și obosit de luptă, caută pe Florica, copila sa, care a dispărut de-acasă încă înainte de resboiu, și pe care nu o găsește nicăiri. După ce s'a odihnit puținel, ne povestese despre un vitéz necunoscut, care s'a distins în luptă mai mult decât toți ceilalți, făcând minuni de vitejie :

O, ce vitéz de frunte!

Mai falnic și mai mândru ca șoimii de pe munte.
Că-I vęd lui pare încă pe dușmani cum cădea
Și spada-i ca un fulger în prēmă-i strălucia.
Ca trăsnetul, când codrul trāsniind cu strășnicie
Cum brēu de foc l' incinge, schimbându-l în câmpie,
Așă din înălțime se repeșia și el
În hordele dușmanș, făcând cumplit măcel.

În curēnd apare Dragul vodă, povestind și dânsul despre tinerul vitéz, care :

... alături cu Sandu se luptă,
Și stēgul isbândirii pe urma lui purtă.

Apoi chemându-l înaintea sa, îl intrēbă, ce resplată dorește pentru faptele sale eroice?

Vrei aur? Totă-averea-mi de Domn și se va da;
Mărire? Nume? Tote, de vrei, le vei avē.

Er eroul necunoscut (acoperit la față) răspunde :

Nu! nu voesc nimica, Măria Ta! Românul
Dator e la holare s'alerge, când păgânul
I calcă strămoșesca moșie; n'am venit
În luptă să fiu astfel cu aur resplătit;
Resplata cea mai scumpă e pentru mine în lume
Gândirea că sânt vrednic de românescul nume
Și numai datoră în cuget mi-am făcut.

Domnul însă voescă totuși să-l resplătēscă, pentru că i-a scăpat în luptă atât viața lui, cât și a fiilor sei, și drept resplată i oferă de soție pe nepoța sa, pe Domnica. Eroul însă nu pôte să primēscă nici acēsta favore, de orece dânsul nu e bărbat, ci fētă. Ridicându-și coiful, toți cei dimpregiur remân uimiți, recunoscēnd în tinerul vitéz pe juna Florica (fēta lui Sandu dela Cozia). Astfel a regăsit bătrânul Sandu pe copila sa.

Dragul vodă fiind aci însoțit de cei doi fii ai sei, Florica observă acuma pentru întâia oară, că iubitul ei, Radu, pe care îl credea simplu țeran, este fiu de Domn, și vędēnd abisul ce se află între dânsa și între el, nu

cere dela Vodă altă resplată, decât să unēscă prin căsătorie pe Radu cu — Domnică. Dar Radu se opune; el nu vrē decât mâna Floricăi. Și Dragul vodă în ceie din urmă le dă binecuvēntarea sa părintēscă.

Domnica, prin mōrtea fratelui ei, Dan (care cădu-se în luptă ucis chiar de mâna lui Radu), perdēndu-și ultima speranță de-a ajunge la tron, se sinucide cu un pumnal. Acēsta fu resplata ei meritată, pentru că ș-a trădat nēmul, chemând oștiri streine în țēră.

De tinerul ei suflet, o! Dóm ne-ai îndurare!
Rivnirile trufășe în veci aduc perđare!

Cu aceste cuvinte rostite de Dragul vodă se sfērșese drama, care precum se pôte vedē și din acest resumat scurt, este însuflețită dela început până la sfērșit de un adânc simț național și patriotic. Limba și versificarea sânt dintre cele mai frumoșe. Acțiunea merge repede, fără nici o intrerumpere, spre catastrofa finală, ba încă — putem țice — prē repede; mai ales actele II și III ar fi bine să fie ceva mai lungi, și să conțină mai multă acțiune, bună minte cum este actul I și al IV-lea, care sânt cu mult mai bine reușite, și au plăcut publicului mai mult, decât cele doue dela mijloc.

Interesul publicului pentru acēsta dramă ar fi fost de sigur încă și mai mare, decă eră reprezentată cu mai multă ingrigire. Dar unii dintre „artiști” nici nu-și invētasē bine rolurile. Chiar dl Nottara (Radu) și dna Vasilescu (Domnica) mi s'au părut în „Fēta dela Cozia” cu mult mai jos de nivelul la care i-am vędut ridicându-se altă dată.

Cu tōte aceste tinerul autor fu chemat de cătră public și resplătit cu numeroșe aplause, îndată după terminarea actului I; er la sfērșitul actului al IV-lea i s'a oferit și un buchet.

Firește că a doua zi, pe lângă criticele de bună credință, nu puteau să lipsēscă de prin jurnalele din capitală nici unele critice reu voitōre, care se siliau a desbracă acēsta dramă de ori ce valōre literară.

Ori ce ar țice însă acei dni critici, care scēu numai a critică, dar a face ceva mai bun, ba : „Fēta dela Cozia” este o încercare vrednică de atențiunea și încurajarea publicului român; cu atât mai vrednică, cu cât este mai mic în literatura nōstră numărul încercărilor de felul acesta.

Sperăm că tinerul autor nu se va lāsă a fi descurajat de asprele observări ale unori critici, ci va merge mai departe pe calea începută. „Fēta dela Cozia”, pe cât scim, este a doua încercare a dlui I. Roșca pe terenul spinos al dramei istorice. Cea dintēiu a fost „Lăpușnean vodă” în care rolul principal fu jucat de ēnsuși regretatul Pascaly. Acuma aflăm, că se prepară și i-și adună material pentru o a treia dramă, al cărei subiect va fi luat tot din istoria națională. Noi i dorim cel mai deplin succes.

Calea ce și-a ales, este aspră și împreunată cu multe greutăți; dar cu cât sânt mai mari greutățile, cu atât va fi mai mare și meritul isbândeii.

P. D.

Amintiri de călătorie.

IV.

(Din istoria regenerării nōstre. — Sosirea la Pitesci.)

La stația Golești, aședată în marginea satului cu acelaș nume ce se perde printre salciele de cari slugea Vladimirescu, Domnul Tudor, spēndurase pe căpitanul Ioniță Urdărean, pandur de o statură robustă, în

cea mai frumoasă vârstă a tinereții, cu un păr galben ca betela ce-i ajungea până la genunchi și de o frumusețe nespasă, după cum ni-l descrie un martor al întemplerilor timpului, — o întregă pagină din istoria regenerării noastre se desfășoară minții călătorului.

Căutând să recunosc localitatea unde s'a ridicat cortina celui din urmă act al jalnicei tragedii, cum dicea Beldiman, al mișcării revoluționare române, imi refăceam tabloul tragic pe care ni l'a descris cu tot pitorescul adevărului simplu, naiv, neînflorit de figuri retorice, însuși un părtaș al întemplerilor din 1821, aghiotantul Domnului Tudor. Noptea de 19—20 maiu mi se arătă în totă ororea amănuntelor ei. Regăsim tabăra leului oltenesc, așezată în colone în fața caselor boeresci ale Dinicului Goleșcu; numeroșele focuri aprinse ici și colo, la cari ostași, ședând rotâmpregiu, își pregăteau cina; șirul de salcii de pe dimbul din apropiere și, atârnat d'o crângă, legănându-se în aerul nopții, la roșiata lumină a focurilor, cadavrul Urdăreanului! Er la porța zidirei boeresci, sub foisorul în care Tudor se odihniă nemulțămît p'ote că-i scăpase ceialaltă trei cari, ca și Urdărean, se mprotiviseră a-i răspunde cu viața pentru pandurii ce s'or mai dovedii jefuitori, un p'ec de căpitani, cu durerea 'n suflet, cu mâhnirea pe fețe, împărțându-și jalea pierderii Urdăreanului și a celor douăzeci și patru tineri panduri, toți voinici făcuți pentru resboiu, uciși în drumul dela București până la Golești. Dar ecă veneticul Macedonșki, căpetenia armăuților de sub Tudor, și totă mărșava lui urdire, totă mărșava lui trădare se desfășoară în totă negliuirea ei. O oră mai târziu Tudor, care dormiă linisčit în cămăruța lui, eră prinsul vândătorilor. A doua zi, căpitan Iordache și totă cetă de sbiri venetici dau năvală pe eroul român care se găsiă „cu sabia lui și 'n țera lui” și care, de și singur, părăsit de toți ai sei, de a căror bună credință mișei abusase mișeșce, totuși stă mândru, privind mörtea în față, fără temă.

„Vreți să me omoriți? — dicea el căleilor sei. — Eu nu me tem de mörte! Eu am infruntat mörtea în mai multe rânduri. Mai 'nainte d'a rădica stégul pentru a cere drepturile țerii mele, m'am imbrăcat cu cămășa morții!”

Apoi urmăriam pe erou în călătoria lui dela Pitești la Câmpu-lung și Tergoviști. Aci regăsim părăgina din dosul Mitropoliei unde, încă buimăcit de fumul ospățului lui Ipsilante, ce pentru el eră aceea ce sărutarea lui Juda fusese pentru Christ, Tudor fu atras de Caravia și complicității sei cari-l loviră mișeșce lângă iazul mörrei, ascundându-și crima în întunerecul nopții. Corpul lui fu aruncat în grăpa ce deja eră pregătită și acoperit cu pământ și pietre — scriă Fotino la 1847 — er numele lui remase nemuritor și lăsă epocă până în ziua de astăzi în totă țera românească și în toate inimile române!*

Tot aci, la Golești, a fost renumita școlă înființată de boerul Goleșcu, tatăl nobililor frați Golești, ce dede țerii pe învățaceii cari pregătiră terenul pentru a primi și face să rodască sēmēnta deșteptării și propășirii. Aci a fost, în vreme de prigoniri, și adăpostul mai multor din ómenii mari ai națiunii române.

Dar am trecut 'nainte! Acum nu se mai zărește de cât bisericuța durată p'un dimb și câteva case albe, zidite mai la vedă pe cōstele verzi pe cari vita se 'nsiruieste 'n braie lungi.

În dreptul Ștefănescilor, linia ferată, spre a găsi un punct de trecere peste Argeșul nebun, ce-și răpede undele-i turburi pe totă valea în numeroșe brațe, abate spre stânga, descriind un arc, mai 'nainte d'a ajunge la Pitești. Astfel ne cam depărtăm de șirul delurilor înverzite ce se 'ntinde cătră Valea-Popii, de unde apoi

suie 'n sus pe Riul-Dómnei. Șuierul prelungit al locomotivei ne vesti, că ne-apropiam de podul aruncat pe Argeș. Încă odată distanța de câteva minute pe care am făcut-o dela Golești până aci, și vom sosi la ținta călătoriei noastre! Bucuria că voiu scăpa în curând de uritul ce me cuprinsese în vagon, plăcerea d'a vedea Argeșul prins între două maluri mai sdravene, formând un singur braț pe care podul cel de fer aruncat din mal în mal pare a-l stringe ca o brățară uriașă, me făcu să es afară.

Ecă-ne ajunși! Trecem cu răpediciune pe sub numeroșele arcuri cari légă podul pe d'asupra noastră, ca niște albe curcubeuri, în timp ce undele blonde mugesc printre arcade isbindu-se cu furie de pedicele ce omul a 'mplântat în drumul lor. Printre podelele rărîte le vedeam cum plesnau de mânia, săriau în sus în trîmbe groșe, se desfăceau în două brațe năsdravane și, colcotind, făceau ocolul pediceii pentru a se întâlni din nou și a se rostogoli 'nainte în mii de cercuri și inele.

Odată pe celalalt țerm, urcând riul pe care mai în sus îl lăsăm la drépta noastră, Piteștii, după câteva minute, încep a se desfășura 'nainte-ne. Fie-care se răpede-atunci la tărăbușe, și cu toate că mai e vreme până s'ajungem, toți sânt gata să cobore.

În sfirșit, dând cel din urmă șuierat, lung dar răgușit de oboselă, trenul încet-încet își potolesce mersul. Fluierul conductorului dă semnalul c'un țuit tremurător, clopotul gărei i răspunde și strigățul: „Pitești, jumătate cēs!” aruncă totul într'o totală 'neurecătură. Strigăte și țipete, inghesuri și 'nvălmășelă; o furnicare de lume de toate vërstele, treptele și profesiunile, dând năvală la bagage, fuga la trăsuri, în sus la bufet; o droiă de hamali alergând în sus și 'n jos încercăți de legături, cufere și geamantane; o legiōnă de birjari invitând mușterii pentru Rîmnic, Curtea-de-Argeș, Câmpu-lung.

Fuind singur și — mai prevădător de cât mulți — neavând cu mine de cât strictul necesar unui turist pentru o excursiune 'n munți, pusei linisčit o mână pe geamantan, alta pe paltonu-mi inchingat în curele și eșii printre cei din urmă. Pe peron, revădui figurile bucuresscene cari ca și mine fugiau de canicula orașelor mari de câmp; recunoscu printre ele pe blonda soție a unui simpatie poet; dedei bună-ziua unui amic gazetar care eră cu familia și mai arunca câteva salutări în drépta și 'n stânga, când doi prietini de căciulă, cu cari schimbasem câteva vorbe în vagon, me 'ntimpinară cu propunerea d'a luă împreună o trăsură până la Câmpu-lung. Pentru că de ocamdată ținta călătoriei noastre eră aceeași, me 'nvoii. Ș-apoi eram sigur că de-aș fi alergat să iau un loc în căruța poștei, aș fi ramas încă câteva zile în Pitești, ceea ce nu m'ar fi 'ncântat de loc, înainte pentru că nu se găsesc aci de cât două hoteluri destul de... incomode, și al doilea pentru că aș fi murit de urit, călătorend negăsind, într'un oraș de 9000 locuitori, nici o distracțiune. O! să credeți, căci nu mai târziu de cât acum doi ani am făcut esperiența acestei triste stări de lucruri!

A. C. Șor.

Cronică bucuresscănă.

(Esposiția cooperătorilor români din țera.)

Cu plăcere nedescriptibilă încep aceste rânduri, și acesta cu atât mai mult, cu cât imprumut slabul meu condeiu unui subiect pe care aș dori să-l väd mereu produs de toți cei ce au în piept o inimă românească:

e vorba de espoziția cooperatorilor români din țără. O mică digressiune însă :

După mine, nimic nu e mai trist, nimic nu e mai demn de plâns în lume, de cât un popor care nu are destulă încredere în forțele lui și mai ales în ceea ce ar putea fi capabil să producă, utilizând aceste forțe pe adevăratul teren al civilizațiunii : economia, industria și arta. Într'un cas analog cu acesta, neîncrederii i urmază tema de a se produce, și acestei temeri, ca urmare naturală neapărat, un fel de recunoșcere, pe de o parte tacită întru cât privește popoarele ce merg înainte pe drumul dezvoltării, că numai ele sunt capabile de înaintare, ér pe de alta — și aci lucrul devine mai mult de cât trist — recunoșcerea inferiorității sale în fața póte a unui merit inferior și a unei dezvoltări mai puțin simțită.

Cam în acésta stare se aflau mai toți lucrătorii români cu câțiva ani mai înainte și decă idea de a încercă, de a face începerea, numai începutul este greu, n'ar fi venit cooperatoilor români, de sigur eră să așteptăm mult o espozițiune care să ne probeze, că Românul este capabil de tóte, mai cu sémă când mijlocele nu-i lipsesc.

Astăzi când acel faimos „Tu regere memento“ al bătrânului bard din Mantua, nu mai e la ordinea zilei, când ginta romană a usurpat monopolul ce făcuseră supușii sei din tot ce eră folositor, frumos și ideal, vedem pe român, că după ce le-a arătat, că este neîntrecut în mánuirea spedei, le mai demonștră că și în dezvoltarea adevărată propriu-đisă, lui i se cuvine a da tonul în concertul culturai, și ca diriginte, să comande pretutindeni esecuțiunea. Românul, unul din reprezentanții sei, de când gema sub jugul fatalistului dela Roma-nouă, uitase multe, póte mai multe chiar din câte sânt iertate pentru un popor subjugat. Și-a scuturat jugul însă, și merge cu pași răpeđi pe calea menirei sale, menirea Românului, menirea neo-latinului, menirea ginții : mereu înainte, spre un țel necunoscut, prin aceea că e pré cutezător, dar strălucitor, sublim ideal „reprezentatiunea perfecțiunii divine“ cum đicea priveghiătórea din Miresci.

În particular menirea Românului este luminarea Oriintelui care geme înveluit în întunerecul ignoranței, cu tóte că avem óspeți colo jos, la sud, cari cred că au atins acésta țintă, dar pe cari amorul propriu i împedecă sërmanii a vedé, că ei sânt cei dintei ce trebuie scoși din întunec și rătăcire.

Să revenim însă.

A face un studiu asupra espozițiunii cooperatoilor -- prima pân'acum în țera românescă de o însemnătate reală, vėdită — ar fi un lucru neapărat folositor, dar chiar pentru acest cuvânt, ar cere timp și spațiu mult. Me mărginesc d'ocamdată a descrie cu puține detalii cele ce am vėđut și pe alocurea am admirat acolo.

Eră într'o duminică. Un cer limpede, un sóre strălucitor, o đi de tómnă în fine sub tótă splendórea ei. Însoțit de câțiva din amicii mei și în deosebi de chronicarul Acșor, imi îndreptai pașii spre espoziție. În incinta acestui local spațios, situat în calea Victoriei, din colo de grădina episcopiei, peste doué mii de ómeni furnicau : români și străini, unii veseli, ceialalți mirați, ca să nu đic mai mult, căci au vėđut pe români producend ceva care-ți atrage fără voie seriósa atențiune.

Am stat mult timp admirând niște lucrări de artă, sculptură pe lemn, rezultat al muncii elevilor școléi de meserii din Bucuresci. Prețul lucrurilor espuse la vėndare eră mai mult decât modest. Espusele școléi de meserii din Ploesci asemenea merită tótă atențiunea. În fața despărțirii acestora, tapisseria de fantasie eră re-

presentată prin campionul seu Olbrich. Noblesse oblige, lucruri sárate la preț.

În fundul coridorului din drépta se vedeau espune produse naționale de industrie manuală, cum : țesături, broderii, impletituri și altele, rezultat obținut grație a priigelor și sirguitoirelor membre ale Societății „Furnica“. Lângă densesle școlă profesională din Craiova „Madona Dudu“ fórté bine reprezentată. Pe lângă frumoșele costume românesci, cari prind atât de bine pe româncuțele ce le pórtă, confecționarea vestmintelor femeiesci după ultimele jurnale eră reprezentată prin niște rochii de catifea și mē.ase, unele cu cođi trenante, menite a fi sfășiate cine scie de pintenii cărui ófițeraș frumușel la vr'un bal de gală. Mai departe pělării de bărbați și dame escelând și rivalisând unele cu altele prin forme care de care mai estravagante. Tot în acest grup se deosebesce prin minunatele sale produse, renumita instituțiune pusă sub administrațiunea morală a dlui dr. Davila : Asilul Elena Dómna. Broderiile, florile artificiale și țesăturile acestei școlé, au făcut pe toți cunosctóorii să aibe o bună idee de educațiunea ce se dá acestor tinere orfane care asifel ajung a întrece în bogăție de familie pe tótă lumea : toți părinții sânt părinții lor, tóte mamele sânt ale lor. Onóre dar conducetórilor ! . . . Școlă de țesături pusă sub innaltul patronagiul Maj. Sa Reginei Elisabeta, cum și școléle profesionale cea din capitală și cea din Roman erau demn și cu gust reprezentate. Nu puțin am admirat niște bogate efecte militare (ceaprazării), am regretat însă că nu toți oficerii sânt în stare a se împodobí cu asemeni ornamente cari costă fórté scump. Stofele așa numite călugăresci, atrágeau luarea aminte a tuturor acelora cari nu au tocmai mulți bani pentru imbrăcăminte.

Tipografiile și mai cu sémă aceea a statului se recomandau cu deosebire Ceea ce mi-a atras mai cu sémă atențiunea este espozițiunea din partea tipografiei statului, a tot felul de litere și trebuincióse pentru imprimare, turnate chiar în Bucuresci la turnătória tipografiei. Cu modul acesta rămâne în țără o bună sumă de bani. Se đice, se afirmă chiar că acest lucru ar fi opera dlui Al. Pencovici, neobositul director al „Monitorului oficial“. Il felicităm, că pune în folosul țării sale, inteligenta și activitatea sa. Legătóriile și litografiile au fost binișor reprezentate. Fabrica de terracotă a lui Zólnay a fost fórté caracteristică : Obiecte prót frumoșe și eftine, ceea ce a făcut ca mai tóte să se vėndă. Cunoscutul nostru horticultor dl G. Ionniđe, a oferit privirilor publicului lacom niște fructe atât de frumoșe că, đeu, numai respectării anunțului prin care se specifică că publicul nu trebuie să se atingă de obiectele espuse, horticultorul datoresce conservarea pómelor sale. Pécăt, că nu pot spune ceva asupra gustului lor.

Ceea ce m'a mirat însă, este, că alături cu produsele espuse de cofetarii români din capitală, vėđui pe o tábliță aceste cuvinte : „Section française“. Eră aceea a dlui Capșa. Dar pentru ce française ? étă ce nu înțelegem. Acșor chronicarul mi-a esplicat spunéndu-mi, că onor. dl Capșa se crede autorisat a đice astfel din cauză, ca toți românii ce merg la dsa vorbesc numai limba francesă. Si non é vero, é ben trovato. Salonul de pictură, afară de câteva floricele mai vii pe ici pe colo, în general a fost slab și palid.

S'ar poté scrie asupra acestei espozițiuni volume întregi de cătră cei speciali în materie ; trec însă asupra restului de mică importanță, insumând prin cuvintele : „am aflat mai mult de cât me așteptam“ sincera mea idee asupra ei.

Suceesul cooperatoilor a fost deplin.

Onóre lor și muncii !

Se đice că pentru vėndarea tuturor obiectelor es-

puse președintele ar fi cerut celor în drept autorizația de a organiza o tombolă.

Voiu vedea și voiu da sâma la timp.

Dan Dry.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dl Grigorie Tocilescu* a plecat din București în Dobrogea, spre a-și urma studiile de arheologie. — *Dl Em. Bacalotlu*, delegatul României la expozițiunea de electricitate de la Viena, publică o dare de sâma în „Monitor”. — *Dl D. Butculescu*, președintele și conducătorul cooperativelor din România, a trimis dlui Vasile Alecsandri, în numele Societății cooperative, suma de 100 lei pentru bolnavul poet Eminescu.

Hymen. *Dl Adam Groza*, cleric absolut al ardieveseii Sibiiene, în duminică trecută la 16/28 octombrie s-a serbat cununia cu dșora Maria Popovici în Ocnișul-mare.

Carmen Sylva erăș a îmbogățit literatura germană cu o lucrare poetică prețioasă. Augusta poetă a publicat dîilele trecute la Berlin un volum de poezii originale sub titlul: „Meine Ruh” (Odiha mea), care ni-a sosit tocmai acum și la care vom reveni. Totodată adaugem, că în numărul cel mai nou al revistei lunare germane „Unsere Zeit” (Timpul nostru) din Lipsca se publică un articol semnat de însuș redactorul acelei reviste Rudolf Gotschall și intitulat: „O poetă pe tron”, în care cunoscutul estetic modern al germanilor face o analiză critică a scrierilor reginei României. Vom reproduce tradus acest articol în numărul cel mai de aproape al foii noastre; totodată îl vom însoți și cu portretul ilustrei poete. Acest portret, înfățișând pe regina în costum național și scriind la măsă, este cel mai nou, făcut acum de curând la Sinaia, totodată cel mai bine reușit și mai iubit de Maj. Sa; n'a fost publicat încă nicăiri, nici chiar în București n'a fost vădut încă și nu este cunoscut decât de persoanele cele mai apropiate de tron.

Seratele literare la dl Maioreșcu în București s'au deschis sâmbetă în 15/27 octombrie. Precum ni se scrie, erau 24 de persoane între cari: Alecsandri, dr. Obedenar, Crețian (poetul), Slavici, dr. Gaster, N. Gane (novelistul), Hășdău, Mureșian redactorul „Gazetei Transilv.”, Iuliu I. Roșca, Al. Candiano-Popescu adj. regesc, Caragiali autorul „Noptii Furtunose” etc. Dl Rosetti a citit 3 acte din localizarea sa: „Nerușinații”, (com. în 5 acte) după „Les Effrontés” de Emille Augier, care se va juca în curând la Teatrul Național. Dl Baican a citit o poveste: „Cenușeră”. Dl Jipescu a făcut pe ascultători să petrecă creându-le câteva tipuri admirabili: Tăranul român, Domnișora de pension, cățiva dascăli repotași și în viață. Ascultătorii s'au despărțit tocmai la meșul noptii, încântați de sêra acêsta. D'asta dată dômnele lipsiau.

Asociațiunea transilvană. Despărțemântul III, Sibiu, va ține adunarea sa generală în anul acesta în comuna Poplaca, la 4 novembre st. Directorul despărțemântului e dl dr. Harion Pușcariu.

„Călimdarul lui Păcala” pe 1884 a apărut, cuprindând, afară de partea serioasă călimdaristică, tîrgurile de țără, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui exemplar e 40 cr., dar mai puține decât 5 exemplare nu se espedeză pe poștă. Se află de vîndare la admi-

nistrațiunea „Familiei” în Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 esemplare un rabat.

Reuniunea femeilor române din Sibiu a ținut a șesea adunare generală a sa duminică trecută, în 28 oct. st. n. după mieznoapte la 3 ore, sub presiunea dômnei Maria Cosma.

Medicii din România. Corpul medical din Romanița face un apel către medicii din țără, rugându-i a se întruni la un loc spre a discuta chestiuni medicale. Corpul medical din Dimbovița a răspuns la acel apel, delegând pe dl dr. Libert spre a lua parte la acea întrunire.

Sultanul și moda. Diarele turcesci din Constantinopole publică o deciziune a directorului poliției de acolo luată față cu femeile mahomedane ale orașului, prin care acestea sînt sfătuite, ca, în termen de o lună, să lepede mantalele europene și toate celelalte haine luate după moda occidentală, precum și vîlurile subțiri și străvedetore, care nu ascund în destul fața, și să revină la vechile mantale turcesci și celelalte haine. Toate femeile acelea care, după expirarea acestui termen, nu se vor fi conformat otăririi, vor fi pedepsite cu amende în bani foarte mari. În această deciziune se mai țice, că ea a fost luată după otărirea Sultanului și a Șeik-ul-Islamului, fiind că amândoi au fost foarte măhnîți de dorința femeilor turcesci d'a imita pe surorile lor creștine și d'a adopta portul lor.

Femeile învățate. Pentru a onora memoria mîsei Ellen Watson, eminenta matematiciană, care a murit acum de curând și care în 1877 a dobândit cel dintîi premiu de matematici superioare la universitatea din Londra, acêsta învățată corporațiune a întemelat pentru studinții sêu studintele care se deosebesc în studiul mecanicii, o bursă care va purta numele de miss Ellen Watson. Pe de altă parte, universitatea din Madrid a acordat dîilele acesteia gradul de doctor în medicină senioritei Martina Cassels y Bellaspi; acêsta tineră dômna, care și-a trecut esamenenele cu cea mai mare distincțiune, este cea dintîi spaniolă care a fost admisă să se prezinte pentru a dobândi un grad academic. Guvernul austriac continuă din contra a se arêta protivnic mișcării care, respingînd ideile lui Molière, împinge pe femei spre studiul sciințelor; el a refuzat unei doctoresse de la universitatea din Zürich dreptul d'a practica medicina în Austria, conform reglementelor care interzic femeilor d'a frecuenta cursurile universităților austriace și d'a dobândi grade academice.

Necrolog. *Ecatarina Dina*, fiica parocului Zacharia Dina din Partos, comitatul Torontal, a repausat la 6/18 octombrie, tocmai în ajunul logodnei sale, în etate de 20 ani. La înmormântare Rds. D. protopop al Ciacovei Paul Miulescu a ținut o cuvîntare funebrală, care a stors lacrimi în toți.

Călimdarul sêptemânei.

Ziua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminică	23	4	Ap. Iacob fr. Dlui	6 44	4 46
Luni	24	5	Mart. Areta	6 45	4 46
Marti	25	6	Sf. Makian	6 46	4 44
Mercuri	26	7	(†) Sf. Mart. Dimitrie	6 48	4 42
Joi	27	8	† Sf. Dem. Basarab	6 49	4 40
Vineri	28	9	Sf. Terentie	6 50	4 39
Sâmbetă	29	10	Mța Anastasia Rom.	6 51	4 37

Proprietar, redactor răspunzător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.